

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VOORZITTER VAN DE IXe KAMER

A R R E S T

**nr. 198.285 van 26 november 2009
in de zaak A. 189.200/IX-5994**

In zake: de VZW Vlaams Instituut voor Biotechnologie
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Paul Aerts
kantoor houdend te Gent
Coupure 5
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

de BELGISCHE STAAT, vertegenwoordigd door:
1. de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid
2. de minister van Klimaat en Energie
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jean-François De Bock
kantoor houdend te Brussel
Waterloosesteenweg 612

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 23 juli 2008, strekt tot de nietigverklaring van “het besluit van 26 mei 2008 van de Federale Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid en van de Federale Minister van Klimaat en Energie, waarbij de aanvraag tot toelating van de veldevaluatie van populieren met gewijzigde houtsamenstelling voor productie van bio-ethanol, binnen het programma B/BE/07/V2 (genetisch gewijzigde populieren) (2008-2014), wordt geweigerd”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. Bij arrest nr. 189.134 van 23 december 2008 werd de schorsing van de tenuitvoerlegging van het bestreden besluit bevolen.

De verwerende partij heeft een verzoek tot voortzetting van de rechtspleging ingediend.

De verzoekende partij heeft een toelichtende memorie ingediend.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Walter Van Noten heeft een verslag opgesteld met toepassing van artikel 93, eerste lid, van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 29 juni 2009.

Staatsraad Bert Thys heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Inneke Bockstaele, die loco advocaat Paul Aerts verschijnt voor de verzoekende partij, is gehoord.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Walter Van Noten heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. De verzoekende partij is een wetenschappelijke onderzoeksinstelling op het gebied van de biotechnologie.

Luidens artikel 3 van haar statuten heeft zij tot doel :

- “1. Het bevorderen van de internationale uitstraling van Vlaanderen in het domein van de biotechnologie;
2. Het uitbouwen van een autonome interuniversitaire structuur die een stabiele en stimulerende omgeving creëert voor hoogkwalitatief basisonderzoek in de biotechnologie in Vlaanderen;
3. Het verrichten en/of laten verrichten van de onderzoeksactiviteiten op het vlak van biotechnologie;
4. Actief bijdragen tot de vorming van vorsers in het domein van de biotechnologie;
5. Het creëren van een gestructureerde valorisatiepolitiek voor in Vlaanderen gerealiseerde onderzoeksresultaten met industriële opportuniteiten in het domein van de biotechnologie;
6. Het bevorderen van de samenwerking van de industrie in het domein van de biotechnologie, met inbegrip van het verzekeren van transfer van technologie en kennis naar in Vlaanderen gevestigde industrie, het aantrekken en uitvoeren;

7. Het bevorderen van industriële activiteiten in Vlaanderen in het domein van de biotechnologie;

8. Het stimuleren van een brede maatschappelijke discussie over de ethische, maatschappelijke en socio-economische aspecten van de biotechnologie met specifieke aandacht voor publieksvoorlichting, regelgeving en risk assessment;

9. Alle handelingen verrichten welke rechtstreeks of onrechtstreeks nuttig of noodzakelijk zijn voor het bevorderen van het doel van de vereniging of die daarmee verband houden.”

Zij wordt onder meer gefinancierd op basis van een beheersovereenkomst die zij heeft gesloten met het Vlaamse Gewest. Op het ogenblik dat de bestreden beslissing wordt genomen, geldt de beheersovereenkomst voor de periode 2007-2011.

3.2. Luidens artikel 3 van het koninklijk besluit van 21 februari 2005 tot reglementering van de doelbewuste introductie in het leefmilieu evenals van het in de handel brengen van genetisch gemodificeerde organismen (hierna: GGO's) of van producten die er bevatten (hierna: het koninklijk besluit van 21 februari 2005), is het verboden over te gaan tot een doelbewuste introductie van GGO's voor onderzoeks- en ontwikkelingsdoeleinden of voor enig ander doel dan het in de handel brengen, zonder een voorafgaande schriftelijke toelating van de minister, die wordt verleend overeenkomstig hoofdstuk II van het voormelde koninklijk besluit.

3.3. Op 16 november 2007 dient de verzoekende partij bij de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (hierna: de FOD Volksgezondheid) een aanvraag in tot het verkrijgen van een toelating voor het uitvoeren van een veldproef met genetisch gemodificeerde populieren. Het betreft een veldproef met populieren met een gewijzigde houtsamenstelling voor de productie van bio-ethanol in het wetenschaps- en industriepark Ardoyen van de Universiteit Gent.

Een elektronische kopie van de aanvraag en de bijgevoegde documenten werd verzonden naar de Dienst Bioveiligheid en Biotechnologie.

3.4. Met een brief van 26 november 2007 deelt de FOD Volksgezondheid aan de verzoekende partij mee dat haar aanvraag op dat ogenblik niet ontvankelijk is “omdat er een gezondheids- en leefmilieurisicobeoordeling en de krachtens bijlage II, deel D vereiste conclusies ontbreken, zoals vereist onder artikel 13, § 2, e) van het koninklijk besluit”.

3.5. De verzoekende partij bezorgt de gevraagde aanvullende informatie met een brief van 28 november 2007 aan de FOD Volksgezondheid.

3.6. De FOD Volksgezondheid deelt met een brief van 30 november 2007 aan de verzoekende partij mee dat haar aanvraag ontvankelijk is verklaard onder het Europees identificatienummer “B/BE/07/V2”, dat de procedure waarin is voorzien door hoofdstuk II van het koninklijk besluit van 21 februari 2005 zal aanvangen op 30 november 2007 en dat de raadpleging van het publiek zal plaatshebben van 6 december 2007 tot 12 januari 2008.

3.7. Met een brief van 4 december 2007 vraagt de FOD Volksgezondheid het advies van de Bioveiligheidsraad en met een brief van 18 januari 2008 stelt zij deze raad in kennis van de opmerkingen van het publiek.

3.8. Met een brief van 21 januari 2008 vraagt de FOD Volksgezondheid, op verzoek van de Bioveiligheidsraad, aan de verzoekende partij om aanvullende informatie te verstrekken.

3.9. De verzoekende partij bezorgt die informatie met een brief van 14 april 2008. Zij deelt tevens mee dat zij heeft besloten “de twee CCoAOMT lijnen 101 en 416 terug te trekken uit het huidige dossier, en de aanvraag enkel nog betrekking te laten hebben op de twee CCR-lijnen WT52-3 en WT52-40.”

3.10. Op 25 april 2008 verleent de Bioveiligheidsraad een gunstig advies, op voorwaarde van de strikte naleving van het protocol, het “monitoring plan” en, indien nodig, de noodmaatregelen. De Bioveiligheidsraad schrijft ook een aantal aanvullende maatregelen voor, die gedurende en na de testperiode in acht moeten worden genomen.

3.11. Met een brief van 15 mei 2008 deelt de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur mee dat het Vlaamse Gewest geen bezwaar heeft tegen een toelating.

3.12. Met een brief van 26 mei 2008 delen de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid en de minister van Klimaat en Energie aan de verzoekende partij echter mee dat de aangevraagde toelating wordt geweigerd.

Deze brief luidt als volgt :

“Ingevolge uw aanvraag, ontvangen op 19 november 2007, delen wij u mede, volgens artikel 18 van het Koninklijk Besluit van 21 februari 2005 tot reglementering van de doelbewuste introductie in het leefmilieu evenals van het in de handel brengen van genetisch gemodificeerde organismen of van producten die er bevatten, dat wij uw toelatingsaanvraag ‘Veldevaluatie van populieren met gewijzigde houtsamenstelling voor productie van bio-ethanol’ weigeren.

Ondanks een gunstig advies van de Bioveiligheidsraad, waarvan wij vanuit wetenschappelijk oogpunt de advieskwaliteit erkennen, beantwoordt de aanvraag niet aan de voorwaarden die in bovenvermeld besluit zijn bepaald en als gevolg hiervan wordt de toelatingsaanvraag geweigerd.

Verantwoording :

Met betrekking tot de evaluatie van de risico's van de proef, bevat het dossier geen specifiek evaluatieprotocol van de risico's die verband houden met de weerslag op de microfauna en de microflora van de bodem en de risico's die verband houden met de eventuele wijziging van de gevoeligheid van bewuste GGO populieren voor besmettingsagentia en klimaatstress, terwijl dit vereist is door richtlijn 2001/18, omgezet bij KB van 21/2/2005. Welnu, deze 2 types van risico zouden een negatieve weerslag kunnen hebben op het leefmilieu van de proef.

Overigens, ter ontwikkeling van dit GGO, is er een gemerkt gen op het gebied van weerstand tegen antibiotica. Welnu, artikel 10 van voormeld KB voorziet hun geleidelijke uitschakeling tot 31/12/2008. De aanvraag van proef is onverzoenbaar met het wettelijk voorschrift.

Bij de raadpleging van het publiek, die van 6 december 2007 tot 12 januari 2008 verliep, werden er, naast de kwesties van bioveiligheid en procedurekwesties, talrijke -meer dan 40- opmerkingen geuit met betrekking tot de ontwikkeling van agrobrandstoffen. Deze opmerkingen worden beschouwd als gewettigd en vergen een duidelijk antwoord vanwege de overheden, wat op dit ogenblik niet kan worden verschaft. Het is derhalve voorbarig een toelating te verlenen zolang er geen kader is geïmplementeerd om een antwoord te bieden op de verzoeken van het publiek met betrekking tot het doel van de ontwikkeling van biobrandstof op basis van genetisch gewijzigde bomen, hetgeen de motivatie is van onderhavig onderzoeksproject.”

Deze beslissing maakt het voorwerp uit van het voorliggende beroep tot nietigverklaring.

IV. Onderzoek van de middelen

4.1. De auditeur-verslaggever stelt in zijn verslag met betrekking tot de grond van de zaak:

“Blijkens het bij de toelichtende memorie gevoegd stuk ontving de verzoekende partij inmiddels een vergunning voor de veldproef binnen het programma B/BE/07/V2 (genetisch gewijzigde populieren) (2008-2014).

De bestreden weigeringsbeslissing werd evenwel niet uitdrukkelijk ingetrokken, zodat die beslissing formeel nog bestaat.

De verzoekende partij vraagt dan ook terecht dat met het oog op de rechtszekerheid de bestreden beslissing uit het rechtsverkeer zou worden genomen door een vernietigingsarrest.

Gelet op het voorgaande moet, met toepassing van artikel 93 van het algemeen procedurereglement, worden vastgesteld dat het vernietigingsberoep slechts korte debatten vereist.”

4.2. De raadsman van de verwerende partij stelt in een brief van 26 juni 2009 aan de voorzitter van de IXde Kamer van de Raad van State dat “[de] verwerende partij geen opmerkingen wenst te formuleren op het verslag van dhr. Eerste Auditeur Van Noten en zich naar de wijsheid van [de] Raad gedraagt.”

Beoordeling

4.3. Gelet op de omstandigheid dat de verzoekende partij inmiddels de toelating heeft verkregen voor de veldproef binnen het programma B/BE/07/V2 (genetisch gewijzigde populieren) (2008-2014), maar zonder dat de bestreden beslissing werd ingetrokken, zodat ze formeel nog bestaat, en mede in acht genomen dat het eerste door de verzoekende partij tegen deze beslissing aangevoerde middel betreffende de schending van de artikelen 10, 12, 13, § 2, 15 en 18, § 3, van het koninklijk besluit van 21 februari 2005, van de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen en van “de algemene motiveringsplicht als beginsel van behoorlijk bestuur”, bij gemis aan verweer van de verwerende partij bij de behandeling van de zaak ten gronde, thans gegrond kan worden bevonden op grond van dezelfde overwegingen als dewelke de Raad van State in zijn arrest nr. 189.134 van 23 december 2008 over de vordering tot schorsing ertoe hebben gebracht tot de ernst van het middel te besluiten, moet met de verzoekende partij worden aangenomen dat de rechtszekerheid gediend is met een vernietiging van de bestreden beslissing.

De auditeur-verslaggever stelt terecht dat de zaak op grond van artikel 93 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State met korte debatten definitief kan worden beslecht.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt de beslissing van 26 mei 2008 van de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid en de minister van Klimaat en Energie, waarbij de aanvraag van de VZW Vlaams Instituut voor Biotechnologie tot het verkrijgen van een toelating voor “[een] veldevaluatie van populieren met gewijzigde houtsamenstelling voor productie van bio-ethanol” wordt afgewezen.

2. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van de vordering tot schorsing en het beroep tot nietigverklaring, begroot op 350 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 26 november 2009, door de Raad van State, IXe kamer, samengesteld uit:

Bert Thys,
met bijstand van

Wim Geurts,

staatsraad, waarnemend voorzitter,

griffier.

De griffier

De voorzitter

Wim Geurts

Bert Thys